ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО КОНФЛІКТУ

Усатий Григорій Олександрович
кандидат юридичних наук, доцент
докторант кафедри кримінального права та кримінології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Злочинність була і лишається одним із найголовніших дестабілізаторів суспільного розвитку. ЇЇ масштаби - реальна загроза процесові становлення нашого суспільства та здійсненню соціально – економічних реформ. Злочинність посідає головне місце серед проблем, які викликають глибоку стурбованість держави [1, с. 3].

Враховуючи вищезазначене, сучасні правники [2, с. 21] неодноразово наголошували на тому, що «нові методи і засоби протидії злочинності є актуальною соціально – правовою проблемою сьогодення. Пошук дієвих заходів протидії злочинності, насамперед, повинна визначити нова парадигма правового регулювання суспільних відносин, що виникають, знаходять свій розвиток й завершуються у сфері кримінального законодавства. Гносеологічною основою нової парадигми кримінально – правового регулювання суспільних відносин є людина, що проголошена найвищою соціальною цінністю Конституцією України».

Українське суспільство продовжує динамічний розвиток та рухається шляхом подальшого удосконалення правового регулювання суспільних відносин в умовах демократизації української держави. Безперечно, що ці процеси не завжди проходять швидко, прогнозовано та безболісно для молодої української держави, яка насамперед зорієнтована на європейські цінності, проте намагання вітчизняних правників удосконалювати правові засади ніколи не втрачатимуть своєї актуальності. Адже ґрунтовні зміни в кримінально-правовій політиці розпочалися ще з часів проголошення незалежності України, кримінальне законодавство постійно модернізується, а тому виникла нагальна потреба у переосмисленні проблем, що безпосередньо пов’язані з запобіганням та пошуком ефективних шляхів протидії сучасним злочинам. Однією з таких проблем є необхідність ретельного вивчення кримінально-правових конфліктів як одного з видів юридичних конфліктів.

© Усатий Г.О.

Саме тому, за сучасних умов, коли активно реформуються практично усі сфери суспільного життя (і особливо вітчизняне кримінальне судочинство), не можна залишати поза увагою ті процеси, що відбуваються нині у царині кримінального права.

При цьому, доводиться констатувати, що український законодавець доволі часто вносить до Кримінального кодексу України штучні та безсистемні зміни і доповнення, які, вочевидь, не йдуть на користь практиці правозастосування. Безумовно, що за певних умов, зміни до кримінального закону є просто необхідними, адже це по – суті реальна спроба держави відреагувати на сучасні прояви злочинності, яка постійно удосконалюється, видозмінюється та набуває новітніх форм та проявів. Проте, як влучно зазначає відомий вітчизняний криміналіст В. Грищук, «виступаючи в ролі засобу етичного й гуманістичного контролю за суспільно значущою поведінкою особи, кримінальний закон відіграє значну роль у соціальній детермінації її поведінки. Норми кримінального закону містять у собі не просто варіант поведінки особи, а конкретне в кожному випадку державне веління: дозвіл, заборону, заохочення, контроль за дотриманням яких здійснюється компетентними державними органами» [3, с. 242].

Парадокс, але часті зміни та доповнення до вітчизняного кримінального закону не зробили його якіснішим, а значить ефективнішим. І проблема тут, як нам видається, не лише у необґрунтовано великій кількості внесених до матерії кримінального закону змін, а насамперед у їх якості, яка все ще залишається відверто низькою.

На наше глибоке переконання, варто відійти від чисельних «косметичних» змін і поглянути на проблему неефективності (недосконалості) вітчизняного кримінального закону значно глибше та під іншим кутом зору, а саме переглянувши та переоцінивши окремі його концептуальні положення (зокрема, класичні теорії злочину та складу злочину як єдиної підстави кримінальної відповідальності; кримінальної відповідальності та звільнення від кримінальної відповідальності; покарання та його призначення тощо).

Зокрема, навіть попередній аналіз дозволяє стверджувати, що вчення про склад злочину має цілий ряд очевидних вад та недоліків. Зокрема, концентрація уваги правозастосувача лише на 4 обов'язкових формалізованих елементах (об'єкт - об'єктивна сторона – суб'єкт – суб'єктивна сторона) призводить до того, що він відволікається від однієї принципово важливої обставини: самі ці явища, з одного боку, обумовлені попередніми подіями, а з іншого – вони не залишаються статичними, а значить набувають свого подальшого розвитку.

Зрозуміло, що слідчому, прокурору або будь – якому іншому правозастосувачеві, який безпосередньо здійснює кримінально – правову кваліфікацію і не потрібно «охоплювати неосяжне» і досліджувати абсолютно усі обставини справи, які можуть і не мати вирішального для кримінально – правової оцінки значення. Проте, судово – слідча практика насправді значно багатогранніша і часто не вміщується у вузькі рамки складу злочину, які пропонуються правозастосувачеві (хоча законодавцем склад злочину в межах кримінального закону навіть не визначається). І саме тому, виокремлення складу злочину є доволі умовним (відносним), а значить суб'єктивним.

Такий далеко не безспірний підхід стає можливим насамперед завдяки тому, що з чисельного розмаїття ланцюга взаємопов'язаних подій оточуючого нас світу правозастосувач акцентує свою увагу лише на об'єктивних та суб'єктивних ознаках складу злочину. Тобто, по-суті особа, яка застосовує кримінальний закон: по-перше, відволікається від того надзвичайно важливого факту, що самі ці явища обумовлюються попередніми подіями (тобто, мають власну, і більш ранню і більш віддалену причину), а по-друге, поза його увагою часто залишається те, що досліджувані явища не залишаються статичними, а набувають свого подальшого розвитку, переходячи у інші юридично значущі явища та події.

Так, наприклад, російський вчений –криміналіст Плотніков О.І. зазначає «якщо злочинець вчиняє вбивство людини пострілом з вогнепальної зброї, то у даній події нас цікавлять дії злочинця, що спрямовані на позбавлення життя, смерть людини як наслідок його дій і характер зв'язку і залежності між діями злочинця і смертю, що настала. Ми уявно відсторонюємось від того, що самі дії обумовлені якимись іншими подіями (наприклад, сваркою і конфліктом з потерпілим) і від того, що смерть, яка настала, призводить до ланцюга інших подій (страждання родичів потерпілого, матеріальним витратам на поховання, витратам держави на соціальне забезпечення сім'ї загиблого тощо).

Ми не враховуємо їх, тому що вони ніяк не відміняють факту самого вбивства, не впливають на кваліфікацію діяння як злочину (доволі сумнівне ствердження, підкреслено мною – У.Г.О.). Що б не спонукало злочинця на розправу з жертвою і що б не слідувало за смертю – це ніяк не впливає на висновок про те, було вбивство чи не було. Ми не досліджуємо весь ланцюг подій від народження вбивці і через позбавлення життя до різних соціальних чи інших наслідків, хоча вони взаємопов'язані. Такий вибір з маси поєднаних подій лише окремих і встановлення взаємозалежності між ними не є,

безумовно, абсолютно довільним. У даному випадку він визначається ознаками такого складу, як вбивство, і необхідністю їх встановлення.

При дослідженні ж вбивства як соціального явища встановлення лише дій з позбавлення життя, факту смерті та їх взаємозв'язку буде явно недостатньо. Тоді треба буде розібратися і у тому, що передувало злочину і що слідувало за смертю. При цьому виявиться, що дії злочинця, що розглядаються при кваліфікації як причина, самі є наслідком, наприклад, конфлікту, а смерть як наслідок дій злочинця буде причиною соціальних, психологічних, моральних, фізичних і матеріальних наслідків» [4, с. 217].

Враховуючи вищезазначене, останнім часом все більш актуалізуються дослідження кримінальних правовідносин не лише шляхом різних інтерпретацій класичного вчення про злочин та склад злочину, а й через призму новітніх досліджень кримінально – правового конфлікту. Адже, кримінальний закон застосовується лише у тому разі, коли йому передує кримінально-правовий конфлікт, змістом якого є вчинений злочин.

Для кримінально-правової науки та правозастосовної (судово-слідчої) практики надзвичайно важливим залишається встановлення механізмів виникнення та подальше розв'язання (вирішення або врегулювання) кримінально-правових конфліктів за допомогою правових засобів; розкриття зовнішніх стимулів і внутрішніх мотивів подібних конфліктів; розроблення оптимальних максимально ефективних прийомів подолання конфліктних ситуацій у кримінально-правовій сфері, тощо.

На наше глибоке переконання, найбільш повно вивчати дану проблематику можливо лише через аналіз наступних категорій: соціальний конфлікт - юридичний конфлікт – кримінально – правовий конфлікт.

Попередній аналіз спеціальної літератури показав поняття «кримінально-правового конфлікту», не дивлячись на його широке поширення та актуальність, не лише законодавчо не закріплене, але до цього часу у вітчизняній та зарубіжній юридичній науці навіть не розроблено єдиного універсального визначення цього надзвичайно складного явища.

Починаючи з етимології поняття, зазначимо: конфлікт латинського походження (conflictus), що в перекладі буквально означає «столкновение противоположных интересов, взглядов, стремлений, распря, разногласие, спор грозящий осложнениями» [5, с. 276].

Із загальносеміотичної точки зору конфліктом визнають 1) інтерактивну 2) комунікацію 3) з приводу / внаслідок 4) зіткнення 5) кількох 6) суперечливих 7) перлокутивних актів [6] 8) поведінкових реакцій задля 9) взаємоприйнятного

10) однозначного 11) узгодження 12) наявних 13) інтерпретацій. Відтак, як зазначається далі, в прагматичному плані соціальна роль конфлікту полягає в тому, щоб допомогти суспільству краще осягнути стан справ і тим повернути навколишній світ до порядку та миру. Враховуючи лексикографічну практику, конфлікт можна визначити як 1) орієнтовану щодо 2) місця, 3) часу, 4) інтенсивності, 5) умов, 6) причин і 7) наслідків 8) персоніфіковану 9) направлену 10) контактну 11) соціальну 12) взаємодію 13) особи із 14) особою чи 15) іншими особами, а також між 16) окремими соціальними коллективами, 17) громадянами, 18) країнами чи 19) державами 20) з приводу / внаслідок 21) реальної чи 22) позірної 23) суперечності 24) на підставі 25) наявних, протее 26) взаємно 27) не узгоджених, 28) не визнаних або 29) не дотриманих у своїй 30) відмінності, а відтак 31) проблемних 32) додаткових (комплементарних) за природою 33) соціальних 34) статусів, 35) життєвих 36) позицій або 37) свідомісних 38) установок задля їхнього 39) тією чи іншою мірою 40) суспільно 41) обовязкового та щомога більш 42) однозначного 43) унормування 44) як таких 45) на шкалі «ймовірне необхідне» 46) взаємоприйнятних 47) домовленостях, 48) угодах і 49) договорах 50) відповідної 51) сили й 52) ваги [7].

У Тлумачному словнику російської мови конфлікт визначається як «столкновение, серьёзное разногласие, спор» [8, с. 292]. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає його як «зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні протиріччя; гострий спір» [9, с. 570].

У російській мові поняття «конфлікт» з'явилося лише у кінці XIX століття, а в «Толковом словаре живого великорусского языка» В.І. Даля його ще не має, але «Толковый словарь русского языка» С.І. Ожегова, як бачимо, вже вміщує це слово, пояснюючи його розмаїттям числених прикладів. Вищезазначене, зайвий раз засвідчує те, як за порівняно незначний у історичному масштабі час суттєво розширена сфера його застосування, а водночас змінилось і розуміння самого явища [10, с. 39]. У юридичних словниках XX століття термін «конфлікт» практично не зустрічається, за виключенням Юридичного словника під редакцією відомого російського вченого-правника П.І. Кудрявцева, у якому згадується про «конфлікт кваліфікацій» [11, с. 516], та Юридичній енциклопедії під редакцією академіка Ю.С. Шемшученка де юридичний конфлікт визначається як «протиборство двох чи кількох суб'єктів, зумовлене протилежністю чи несумісністю їх інтересів, потреб або цінностей» [12, с. 336].

Заради справедливості варто зазначити, що кримінально-правовий конфлікт як вид юридичного конфлікту має особливості, які притаманні

останньому, серед них: зв'язаність конфлікту правовими відносинами, наявність правових ознак суб'єктів чи об'єкта конфлікту; можливість вирішення правовими засобами; галузева визначеність конфлікту; наявність юридичних наслідків; можливість застосування примусових засобів у процесі вирішення конфлікту; вирішення конфлікту в межах спеціальної юридичної процедури, тощо. Проте, сутність його від цього не змінюється, адже кримінально-правовий конфлікт – це зіткнення осіб, їх ідей, інтересів, потреб, оцінок, рівня прагнень, домагань та інш.

У сучасному суспільстві переважаючою є думка про те, що юридичні механізми вирішення конфліктів (у т.ч. кримінально-правових) є найефективнішими, оскільки сприяють подоланню суперечностей законним шляхом, стабілізують ситуацію, породжують реально визначені правові, соціальні та економічні наслідки, гарантують реалізацію прийнятого рішення авторитетом держави чи міжнародного співтовариства [13, с. 336].

І дійсно, для кримінально-правової науки та правозастосовної (судово-слідчої) практики надзвичайно важливим залишається встановлення механізмів виникнення та подальше розв'язання (вирішення або врегулювання) кримінально-правових конфліктів за допомогою правових засобів; розкриття зовнішніх стимулів і внутрішніх мотивів подібних конфліктів; розроблення державою оптимальних максимально ефективних прийомів подолання конфліктних ситуацій у кримінально-правовій сфері, тощо.

Проте, останнім часом погляди не лише пересічних громадян, а й значної частини правників зазнали суттєвої корекції. Зокрема, відомий норвезький кримінолог Нільс Крісті переконливо підтвердив своїми дослідженнями, що злочинність контролюють не правоохоронні органи, а саме суспільство й ті бачення та форми ставлення до злочину, які воно практикує. У своїй знаковій статті «Конфлікт як власність» Крісті виклав геніальну думку, що можливість вирішувати конфлікти є не тільки правом, практично узурпованим на сьогодні системою правосуддя, а й гострою потребою як самих учасників конфлікту, так і громадян в цілому [14, с. 218].

Враховуючи вищезазначене, вважаємо неприйнятною і такою, що потребує якнайшвидшого вирішення парадоксальну ситуацію, коли поняття кримінально-правового конфлікту не лише не визначено у кримінальному законодавстві, а навіть не згадується у ньому. Натомість, механізми вирішення кримінально-правових конфліктів передбачені у Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексах України.

Продовжуючи вивчення задекларованої раніше проблематики зазначимо, що переважна більшість вітчизняних та зарубіжних вчених-правників визначає конфлікт як суперечність чи соціальне протиріччя.

Зокрема, радянський криміналіст Баєв О.Я. визначає соціальний конфлікт як «форму прояву і вирішення міжособистісних та внутрішньоособистісних діалектичних протиріч, що виникають у особи в процесі її суспільної практики, головним чином її трудової діяльності і у зв'язку з нею, що виражаються як у несумісності істотних для взаємодіючих сторін цілей чи способів їх досягнення, усвідомлених у цій якості принаймні одним з учасників взаємодії (міжособистісні, зовнішні конфлікти), так і у протиборстві моральних, когнітивних чи інших духовних цінностей і орієнтацій особи (внутрішньоособистісні, внутрішні конфлікти)» [15, с. 12].

Дещо пізніше, у пострадянському періоді розвитку юридичної думки, в цілому, і теорії конфлікту, зокрема, міцно закріпилася позиція, згідно з якою протиріччя і конфлікт, з одного боку, не можуть розглядатися як синоніми, а з іншого – протиставлятися одне іншому. Адже, «протиріччя, протилежності, відмінності – це необхідні, але недостатні умови конфлікту. Протилежності і протиріччя перетворюються у конфлікт тоді, коли починають взаємодіяти сили, які є їх носіями. Таким чином, конфлікт – це прояв об'єктивних чи суб'єктивних протиріч, що виражаються у протиборстві сторін. Іншими словами, конфлікт – це процес, у якому два (чи більше) індивіди чи групи активно шукають можливості зашкодити один одному досягти певної мети, попередити задоволення інтересів суперника чи змінити його погляди і соціальні позиції» [16, с. 54].

Погоджуючись, в цілому, з вищенаведеними визначеннями доводиться все ж таки констатувати, що вони не зважаючи на їх доволі масштабний характер, все таки мають занадто абстрактний вигляд. На наш погляд, найбільш повним визначенням соціального конфлікту, яке у певній мірі позбавлене такого недоліку, можна вважати наступне: «конфлікт соціальний (від лат. conflictus – зіткнення) є граничний випадок загострення соціальних протиріч, що виражається у багатоманітних формах боротьби між індивідами і різними соціальними сутностями, що спрямовані на досягнення економічних, соціальних, політичних, духовних інтересів та цілей, нейтралізацію чи усунення дійсного чи уявного суперника, що не дозволяє йому досягти реалізації його інтересів» [17, с. 55].

Окрім того, «у формі конфлікту протиріччя проявляється тоді, коли його складові протилежності є несумісними між собою; відносини між ними

досягають найвищого загострення і внаслідок цього виникає необхідність заміни даного стану соціального об’єкту новим» [18, с. 15].

Кримінально-правові конфлікти, які є предметом даного дослідження, по-суті є складовими соціальних (внутрішніх та зовнішніх) конфліктів і співвідносяться з ними як частина з цілим, виступаючи формою прояву та вирішення діалектичних протиріч.

Кримінально-правовий конфлікт, виходячи з етимології цього поняття, обов’язково передбачає зіткнення інтересів винного та потерпілого (фізичної чи юридичної особи, або ж навіть держави.

За своєю сутністю кримінально-правовий конфлікт – це соціальне явище, яке надалі повинно стати окремим предметом перспективних досліджень та подальшого ретельного аналізу з боку сучасної кримінально-правової науки та кримінології. Адже, ефективне вирішення кримінально-правових конфліктів безпосередньо залежить від правильного та глибокого розуміння сутності цієї проблеми. Парадокс, але у світі не існує стовідсотково безконфліктних держав, оскільки нажаль суспільство не може існувати і розвиватися без конфліктів. Тобто, по-суті кримінально-правові конфлікти – це вічне явище, яке притаманне будь-якій державі незалежно від рівня її розвитку чи форми правління. Дослідження кримінально-правового конфлікту має двоєдине значення, як у теоретичному, так і у практичному плані. Але головне при цьому те, що кримінально-правовий конфлікт як різновид соціального конфлікту варто досліджувати комплексно, не лише через призму теорії держави та права чи кримінального права, а й таких наук як філософія, соціологія, юридична психологія тощо. Тобто, глибинний аналіз суспільних відносин (взаємин) у межах досліджуваного кримінально-правового конфлікту є можливим лише при використанні міжгалузевого підходу. При цьому варто погодитись з академіком Кудрявцевим В.М., який обґрунтовано зазначає, що «практично справа зводиться до наступної альтернативи: або усі елементи конфлікту (мотивація, учасники, об’єкти та інш.) повинні мати юридичну характеристику для того, щоб конфлікт в цілому був визнаний юридичним, або для цього достатньо, щоб правові ознаки мав хоча б один його елемент. Ми схиляємося до останнього рішення і вважаємо, що юридичним конфліктом варто визнавати будь-який конфлікт, у якому спір так чи інакше пов'язаний з правовими відносинами сторін (їх юридично значущими діями чи станами) і, як наслідок, суб’єкти, або мотивація їх поведінки, чи об’єкт конфлікту мають правові ознаки, а сам конфлікт спричиняє юридичні наслідки» [19, с. 55].

З'ясуванню сутності кримінально-правового конфлікту може сприяти методика онтологічного порівняння його, наприклад, з кримінально-процесуальним конфліктом. Відмінності між ними прослідковуються по ряду ознак [20]:

«Перше. Сферою кримінального конфлікту можуть бути різноманітні соціальні відносини, що охороняються кримінальним законом: державна і суспільна безпека, права і свободи громадян, громадський порядок і порядок управління, військова служба й ін. Кримінально-процесуальні ж конфлікти виникають, розвиваються і вирішуються в сфері кримінального судочинства (розслідування і розгляд у судах кримінальних справ).

Друге. Різна юридична природа цих конфліктів. Кримінальний конфлікт — завжди злочин, порушення кримінального закону. Процесуальний же конфлікт у багатьох випадках являє собою порушення однією (чи декількома) стороною процесуального закону на шкоду інтересам і цілям іншої сторони. Поряд з цим існують процесуальні (імітовані) конфлікти, в яких дії конфронтуючих сторін правомірні. Це, наприклад, суперечки обвинувачення і захисту, цивільного позивача і цивільного відповідача в судовому розгляді, принципові розбіжності між присяжними з питань вердикту тощо.

Третє. Фактичний зміст кримінального конфлікту складає дія чи бездіяльність злочинця, а іноді також відповідні дії потерпілого чи інших осіб (необхідна оборона, крайня необхідність) або провокуючі дії потерпілого. Кримінально-процесуальний же конфлікт за своїм фактичним змістом складається з дій, рішень і звернень, запропонованих, дозволених чи заборонених кримінально-процесуальним законом.

Четверте. Кримінальний і процесуальний конфлікти розрізняються за складом учасників. У першому - сторонами є злочинець і носії охоронюваних кримінальним законом соціальних цінностей, порушених злочином (чи поставлених під загрозу): особистість, організація, суспільство, держава. Роль арбітра, що вирішує цей конфлікт, належить суду, який констатує наявність злочину, призначає покарання винному чи звільняє його від покарання. В процесуальному ж конфлікті беруть участь обвинувачі й обвинувачувані, захисники, потерпілі, цивільні позивачі, цивільні відповідачі, їхні представники й інші учасники процесу. Роль арбітрів у цих конфліктах належить органам і представникам влади, відповідальним за провадження в справі в даній стадії чи зобов’язаним розглядати скарги на їхні дії: слідчому, прокурору, судді, суду.

П’яте. Істотні розходження між ними пов'язані з часовими параметрами. Кримінальний конфлікт, у тім, що стосується діяння, на момент порушення

кримінальної справи, як правило відноситься до минулого і тому є незворотним, незмінним. Процесуальні ж конфлікти можуть відноситися і до минулого (напр., порушення обвинувачуваним зобов'язань з'являтися по викликах і повідомляти про зміну місця проживання), і до сьогодення (ухилення обвинувачуваного від явки по викликах при тому, що місце його перебування невідоме т.і.).

Шосте. Деяке методологічне і практичне значення має вирізнення процесуальних конфліктів, засноване на певному характері уявлень, що склалися про них у слідчого чи судді. На цій підставі можна розрізняти конфлікти достовірні й передбачувані (зокр., очікувані, прогнозовані). Для правильного розвитку процесу по кримінальній справі важливо, щоб слідчі та суд вчасно передбачали можливі деструктивні дії обвинувачуваного і його спільників, спрямовані на зрив розслідування і судового розгляду. Практичний сенс цього розподілу полягає в тому, що міри процесуальної відповідальності за неправомірну конфліктну поведінку припустимі лише у випадках достовірних конфліктів. Профілактичні ж заходи процесуального примусу виправдані як для попередження, так і припинення прогнозованих, ймовірних, неправомірних конфліктних дій.

Сьоме. Проте, слід зазначити і деяку відносність розходжень між кримінальним і процесуальним конфліктами. Ряд ситуацій між учасниками процесуальних відносин кваліфікуються кримінальним законом як злочини, тобто водночас є кримінально-правовим конфліктом; такими є злочини проти правосуддя: свідоме залучення невинного до кримінальної відповідальності; винесення свідомо неправосудного вироку, рішення, визначення чи постанови; свідомо незаконний арешт чи затримка; примус до дачі показань; свідомо помилковий донос; свідомо помилкове показання; відмовлення чи відхилення свідка чи потерпілого від дачі показань чи експерта від дачі висновку т.і. У свою чергу, деякі кримінальні вчинки впливають на процесуальні відносини ззовні. До них відносяться – втручання в розгляд судових справ, погроза стосовно судді чи народного засідателя, образа судді чи народного засідателя ін. Делікти "подвійної" правової природи, що представляють собою порушення матеріальних норм кримінального і в той же час процесуального права, можуть бути визначені як кримінально-процесуальні конфлікти. Нарешті, поєднує кримінальні і процесуальні конфлікти синхронність їх вирішення. Вирок, що вступив у законну силу, чи постанова (визначення) про припинення справи є актом одночасного вирішення кримінального і процесуального конфліктів».

Список використаних джерел:

1. Шакун В.І. Влада і злочинність. – К.: «Пам'ять століть», 1997. – 226 с.

2. Коновалова В.Е. Правовая психология: [учеб. пособ.] /В.Е. Коновалова. – Харьков, Основа, 1990. – 198 с.

3. Гловацький І. Влада, Суд, Адвокатура в афоризмах, сентенціях та прислів'ях: Зб./Укл. Іван Гловацький. – Львів: Апріорі, 2009. – 564 с.

4. Плотников А.И. Обьективное и субьективное в преступлении: монография. – Москва: Проспект, 2011. – 240 с.

5. Словарь иностранных слов и выражений/ Авт.- сост. Н.В. Трус, Т.Г. Шубина. Минск: АСТ пресс, 1999. – 576 с.

6. Перлокутивними актами, або перлокутивами (від англ.. perlocution – «вплив»), в лінгвістичній прагматиці називаються мовленнєві акти, взяті в аспекті співвідношення зі своїми позамовними результатами.

7. Сватко Ю.І. Конфлікти в галузі державного управління: риторичний вимір // Конфліктологічна експертиза: теорія і методика. Вип. 6: Актуальні проблеми конфліктологічної експертизи (під ред.. А.М. Гірника) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, Т-во конфліктологів України. – Київ, 2008. С. 72-73.

8. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. М., 1999. – 846 с.

9. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доповн.) /Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь, 2005. – 1736 с.

10. Мириманова М.С. Конфликтология: Учебник. М.: Академия, 2003. – 320 с.

11. Юридический словарь: В 2 т. Т.1. М., 1955. – 687 с.

12. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 3 / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 2001. – 792 с.

13. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 3 / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 2001. – 792 с.

14. Зер Говард Зміна об'єктива: новий погляд на злочини та правосуддя/ Пер. З англ. М. Яковлєва. – К.: Унів. Видавництво «Пульсари», 2004. – 224 с.

15. Баев О.Я. Конфликтные ситуации на предварительном следствии (основы предупреждения и разрешения): - Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-т, 1984. – 132 с.

16. Дмитриев А.В. Конфликтология: Учебное пособие. – М.: Гардарики, 2001. – 320 с.

17. Бабосов Е.М. Основы конфликтологии. Минск, 1997. – 227 с.

18. Баев О.Я. Конфликтные ситуации на предварительном следствии (основы предупреждения и разрешения): - Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-т, 1984. – 132 с.

19. Основы конфликтологии: Учебное пособие/ А.В. Дмитриев, Ю.Г. Запрудский, В.П. Казимирчук, В.Н. Кудрявцев; Под ред. В.Н. Кудрявцева. – М.: Юристь, 1997. -200 с.

20. Крівцова Валентина Максимівна. Юридичний конфлікт як феномен правової дійсності /Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Харків. – 2005 р. - 214 с.

У статті запропоновано авторську спробу зі встановлення сутності кримінально-правового конфлікту як виду юридичного конфлікту, а також його окремих ознак та особливостей.

Ключові слова: соціальний конфлікт, юридичний конфлікт, кримінально-правовий конфлікт, кримінально-процесуальний конфлікт.

В статье предложена авторская попытка по установлению сущности уголовно-правового конфликта как вида юридического конфликта, а также его отдельных признаков и особенностей.

Ключевые слова: социальный конфликт, юридический конфликт, уголовно-правовой конфликт, уголовно-процессуальный конфликт.

In the article the author attempts to establish the nature of criminal law conflict as a kind of legal conflict and its specific characteristics and features.

Keywords: social conflict, conflict of law, criminal law conflict, the Criminal Procedure conflict.

© Усатий Г.О.